

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

Seda DÜNDAR , Kurt Orkun AKTAŞ

Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Kırıkkale

Geliş Tarihi (Received): 15.06.2023, Kabul Tarihi (Accepted): 15.09.2023

✉ Sorumlu Yazar (Corresponding author*): mimsedadun@gmail.com

☎ +90 318 3573235 📠 +90 318 3574128

ÖZ

Mekan tasarımında renk kullanımı oldukça önemli ve hassas bir konudur. Özellikle sağlık yapılarında renk kullanımında stres seviyelerinin her bir kurum ve mekandan çok daha fazla yaşandığı bu ortamlarda seçimini bir kat daha önemli kılmaktadır. İnsan fizyolojisi ve psikolojisi üzerinde etkisi yadsınamaz bir durumda olan renklerin hastanelerde kullanımı, kullanım alanlarına göre farklılaşmaktadır. Sağlık yapılarında tercih edilecek olan renklerin hasta, hasta yakını, doktor ve diğer çalışanlar ile poliklinikler ve ameliyathaneler gibi pek çok farklı bölümde farklı tercih süreçleri ile bütünleşmesi gerekmektedir. Yapılan bu çalışmada da Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesinde koridorlar, poliklinikler, bekleme salonları, giriş hol ve hasta odalarında uygulanan renk tercihlerinin nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesinde genel olarak açık bej, bej, krem ve gri tonları seçilmiştir. Koridorlarda, hasta odalarında, polikliniklerde ve bekleme alanlarında koltukların altını özelleştirmek adına ahşap görünümlü pvc, döşeme malzemesi olarak seçilen seramiklerde ise ahşap görünümlü seramikler seçilmiştir. Hastane genelinde renk seçiminde sıcak-soğuk ilişkisinin birlikte düşünüldüğü, renk tasarımının psikolojik etkisi içinde, sakin, güven verici ve dinlendirici, bej, krem ve turuncu renkler ile mobilyalarda daha soft ve mavi tonlarında enerji kaynaklı renk seçimlerine dikkat edildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Renk, sağlık yapıları, Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi

Effect of Color Use on Human Psychology: Example of Başakşehir Pine and Sakura City Hospital

ABSTRACT

The use of color in space design is a very important and sensitive problem. Especially in these environments, where stress levels are higher in the use of color in health care buildings than in any institution and place, it makes the choice even more important. The use of colors in hospitals, which have an undeniable effect on human physiology and psychology, differs according to their usage areas. The colors to be preferred in healthcare buildings should be integrated with different preference procedures in many different situations such as patients, patient relatives, doctors and other employees, polyclinics and operating rooms. These effects on the hospital will be determined by trying to determine how the color preferences applied in the polyclinics, patient rooms, operating rooms and corridors in Başakşehir Çam and Sakura hospitals and the elements obtained will be discussed with the literature. Generally, light beige, beige, cream and gray tones were chosen in İstanbul Başakşehir Çam and Sakura Hospital. Wooden-like PVC was chosen to customize the bottom of the seats in corridors, patient rooms, polyclinics and waiting areas, and wood-

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

like ceramics were chosen for the ceramics chosen as flooring material. It is seen that the warm-cold relationship is considered together in the selection of colors throughout the hospital, and attention is paid to the calm, reassuring and relaxing, beige, cream and orange colors in the psychological effect of color design, and energy-based color choices in softer and blue tones in furniture.

Keywords: Color, health buildings, Başakşehir Çam and Sakura City Hospital

GİRİŞ

İnsanlar kullanmakta oldukları mekanlar ile her zaman bir etkileşim halinde olup içinde buldukları mekanları duyarlar yoluyla algırlar. İnsan ile mekan arasındaki etkileşimin büyük bir kısmını görme duyusu kaynaklı görsel algılar oluşturmaktadır. Renk, ışık ve mekanın biçimsel nitelikleri, kullanılan malzemeler gibi kavramlar mekandaki görsel algıyı etkileyen tasarım öğeleridir (İbili, 2018). Renk, var olan her şeyi etkileyen duyuşsal ve soyut değerleri temsil eder. Renkler, günlük hayatımızın önemli bir parçasıdır. Renkler, sadece çevreyi anlamak ve yorumlamak, belirli yerleri vurgulamak veya belirli öğeleri bir araya getirmek için değil aynı zamanda gerçek bir mimari öğe olarak kullanılır (Mahnke, 1996 ; Scaglione, 2010). Renklerin oluşturduğu görsel ortam, fiziksel unsurlarının etkileşimi ve onu oluşturan ışıkla tamamlanır. İyi düşünülmüş bir renk uygulaması ise iç tasarımda çoğu şeyi derinden etkiler. Renkler, çevreyi geliştirmede ve mekansal yönelim sağlamada hayati bir rol oynar, mekanda yaşayan bireylerin çevresini anlamlandırmasında etkili olur. Ayrıca rengin duygularımız üzerinde yoğun bir etkisi vardır. Duygularımız hayatımızın her alanını kaplar, özellikle de üretilen renk formu gün içinde sirkadiyen ritmini derinden etkiler. Duygularımız; ruh halimizi, kullandığımız dili, hafızamızı ve psikolojik durumumuzu etkiler (Zraati, 2012).

Mekan tasarımlarında kullanılan renkler her bir yapı için çok hassas bir öneme sahiptir. Bu yapılardan biri de sağlık yapıları olan hastanelerdir. Hastalar ve ziyaretçiler için hastaneye girmek belirsiz bir zaman sürecini ifade eder ve genellikle streslidir. Hasta merkezli tasarım anlayışıyla sağlık merkezlerinin fiziksel ortamı iyileştirilmeye çalışılmaktadır. Hastane ortamında renk çekicilik sağlayabilir (Nikolic ve Nikolic, 2015). Olumlu çevresel uyarım, stresi veya olumsuz duyguları azaltarak hastanın iyileşme sürecine katkıda bulunabilir. Hasta odaları tasarlanırken renklerin bilinçli bir şekilde kullanılması, planlı ve sistemli bir biçimde ilerlemesi gerekmektedir. Hastaların sağlık durumu, çevresel etkilere karşı tutumları incelenmeli bu doğrultuda renk planlamalarının oluşturulması beklenmektedir. Ana renk planları ile oluşturulacak ilke, belirleme ve öneriler, yapı yüzü ve diğer tüm

kentsel öğelerin renk tasarımlarını gerçekleştirecek kişilere de yol gösterici olabilmektedir. Bu planlamaların gerçekleştirilebilmesi için ise öncelikle mevcut doğal ve yapma çevre renklerinin detaylı olarak incelenmesi, sınıflandırılması ve arşivlenmesi yani çevresel renk analizlerinin yapılması gerekmektedir (Ünver 1985). Yansımaları önlemek için mümkün olan her yerde mat yüzeylerin kullanımı çok önemlidir. Örneğin yatakta yatan hastalarda pencerelerin kornumu nedeniyle cıvalı yüzeye çarpan günışığı büyük bir parlamaya neden olur (Özata, 2018).

Renkler, Özellikleri ve Taşıdıkları Anlamlar

En temel anlamıyla renk, nesnelere yansıtılarak gelen ışınların (ışık) görsel algıda oluşturduğu duygudur (İpek, 2014). Renkler; fiziksel renk, psikolojik renk ve fizyolojik renkler olarak da sınıflanmaktadır. Ve bu sınıflamada aralarındaki ilişki tam olarak net ve ispatlı değildir. Fiziksel yönden farklılık arz eden iki ayrı ışık psikolojik olarak aynı renk algılaması yaratabilir. Dolayısı ile psikolojik renk algılaması ile gerçek renge ilişkin bir çıkarıma varmak hiçbir zaman mümkün olamaz. Gözle görülebilen tüm ışık dalga uzunluklarını güneş ışığı dalga uzunluğundaki kadar içeren bir ışık "renksiz" olarak algılanır. Psikolojik açıdan renkli olarak adlandırdığımız ışık, ya bir dalga uzunluğunda olur veya renge sahip olmayan bir ışığın içinde bazı dalga boylarının bulunmaması nedeniyle oluşur. Bu şekildeki renksiz bir ışıkta bir dalga boyunun bulunmaması nedeniyle, geri kalan ışık dalga boylarının uyandırdığı psikolojik renk "tamamlayıcı renk" olarak adlandırılır. Örneğin, mavi rengi oluşturan dalga uzunluğunun bulunmaması ile ışık "sarı", yeşil dalga boyu bulunmuyorsa ışık "kırmızı" olarak algılanır. Bundan ötürü, mavi sarının veya sarı mavinin, kırmızı ise yeşilin tamamlayıcı rengidir (İbili, 2018).

Her rengin taşıdığı anlam ve özellikler farklılık göstermektedir. Bazı renkler huzur, sıcaklık, hafiflik, dinginlik, sevinç verirken bazıları da korku, soğukluk, pasiflik ve üzüntü verebilmektedir. Renk olgusunun, psikolojik faktörlerden algılama ile ilgili olduğu belirtilmektedir. Tüketicilerin ürün ve hizmetleri tüketimi ile ilgili seçimlerini yaparken renklerle yüz yüze geldiği ve algılama sürecinde bu uyarıcılardan etkilendiği

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

bilinmektedir. Renk olgusunun tüketicilerin algılamalarında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Engel ve ark.,1995). Bu durumda renkleri tek tek incelemek daha doğru olacaktır.

Kırmızı: Kırmızı, canlılığın ve dinamizmin rengidir. Samimiyet ve hoşlanma duygularını tetikler, mutluluğun temsilcisidir. Fiziki ataklık, azim ve karalılıkta kırmızı rengin yansıttığı özelliklerdendir. Kırmızıya uzun süre bakılması sinir bozukluğuna ve strese yol açabilir.

Turuncu: Dalga boyu kırmızıya göre daha azdır. Sıcaklık, yakınlık, kuruluk, büyüklük ana karakterleridir. Yaşama arzusunu ve gücünü artırır.

Pembe: Kırmızı ve beyaz değişik oranlarda birleşince değişik tonlarda pembe renk ortaya çıkar. Kırmızı gibi canlılığın rengidir ama daha soft bir etki yaratır. Neşe ve mutluluğun rengi de olan pembe, aynı zamanda hayallerin de rengidir.

Mavi: Dinginlik mavinin ana karakteridir. Koyu tonları ya da yoğun olarak kullanılması moral bozukluğuna, kasvete, açık tonları ya da beyazla birlikte kullanılması ise sükunet ve güven duygusuna yönlendirir.

Yeşil: Duygusal anlamda insanı en çok etkileyen organ olan kalbin yeşil renk tarafından yayılan enerji alanı içinde olduğu düşünülmektedir. Doğa ve bahar yeşil demektir. Dinlendirir, gençleştirir ve güven verir. Yeşil yaratıcılığı teşvik eder. Bundan ötürü büyük restoran mutfakları "yeşil alan" gibi düzenlenir. Hastaneler de yeşilli rahatlatıcı özelliğinden dolayı yoğun olarak kullanılmaktadır. Yeşil alanlarda insanların mide rahatsızlıklarından daha az muzdarip oldukları saptanmıştır.

Mor: Dalga boyu en kısa olan renktir. Psikonevrotik duyguları kışkırttığı için, insan bilinçaltında korku yarattığı saptanmıştır. İntihar eden kişilerin en çok beğendikleri renkte mordur.

Beyaz: Siyah ve kurşuni gibi renkler nötr, yani tarafsız renklerdir. Bunlar esasen tek başlarına belli bir renk özelliği arz etmezler. Daha çok, diğer renkleri elde etmek için yardımcı olarak kullanılırlar. Nötr renklerin, dinlendirici, doyurucu, manalı ve ciddiyet içeren bir etkileri vardır. Bu renklerden siyah, derinliği ve karanlığı, beyaz ise aydınlığı, temizliği ve yakınlığı çağırıştırır (İbili, 2018).

Ayrıca yapılan araştırmalar, renk yelpazesinin insan biyolojisi ve sağlığı üzerinde önemli birçok unsur içerdiğini göstermiş, toplumdaki renk kültürünün,

renklerin yarattığı psikolojik ve fizyolojik tepkilerin sağlık yapılarının şekillendirilmesinde mutlaka dikkatle değerlendirilmesi gereken faktörler olduğunu ortaya koymuştur. Renklerin genel psikolojik ve fizyolojik etkileri geçen bölümlerde ele alınmıştır. Aşağıda Sağlık alanında kullanımına göre özel olarak açıklanmıştır:

Kırmızı: Kan sıcaklığını yükseltir ve dolaşımı uyarır. Kırmızı, anemi, yorgunluk, felç ve bitkinlik çeken insanlara bakım yapmak için kullanılır

Turuncu: Dolaşım, sinir ve solunum sistemlerini harekete geçirir. Zihinsel faaliyetleri uyarır, metabolizmayı hızlandırır, çocuğunu emziren annelere önerilir, sağlıklı diş, tırnak ve saç için gereklidir. Açık tonları romatizmada kullanılır, karaciğere yarar, stres altındaki insanlara uygun değildir. Sarı: Sindirim sistemi üzerinde etkilidir. Hazımsızlığı önler, iştahı açar. Sinir ve kas sistemini güçlendirir, doku ve kemik iltihaplarında kullanılır, vücuttaki zehirli maddelerin atımını kolaylaştırır, kanı temizler, sinir ve akıl hastalıklarında önerilmez.

Yeşil: İnsan hücre yapısını ve kaslarını etkilediği bilinmektedir. Kas, deri, doku oluşumuyla ilgilidir. Hücre onarımını sağlar ve yapısını güçlendirir. Sinir sistemini ve kalbi korur, zehirli maddelerin vücuttan atımını kolaylaştırır, yatıştırıcı ve dinlendiricidir. Kapalı yerlerde kalmaktan korkan insanların bu korkularını yenmelerinde yardımcı olur. Yeşil ayrıyeten büyütme ve iyileştirme gücü vardır. Kırıklar, doku büyümesi istenen organlar ve büyüme hormonun fazlaşması açısından çocuk alanlarında yeşil renk kullanılmalıdır. Yanlış kullanıldığında yorgunluk ve tembellik hissi uyandırır.

Turkuaz: Son derece dinlendiricidir. Baş ağrısı, alerji, tahriş, kesik, yanık tedavilerinde kullanılır. Cilt hastalıklarında etkilidir. Cildi güzelleştirir. Stresi ve gerginliği azaltır, zehirli maddelerin atımını hızlandırır. Bağırsıklık sistemini güçlendirerek hastalıklara karşı koymamızı sağlar. Zihni açar. Tembelliğe eğilimli olanlara pek önerilmez.

Mavi: Yüksek tansiyon ve ateşli hastalıklarda kullanılır. Kalp atış hızını düşürür, bu nedenle vücudun kendini iyileştirmesi için sessiz bir süre sağlar. Ayrıca mavi, gerginliği, stresi ve bağırsıklık sistemi ile ilgili sorunları hafifletmeye yardımcı olur. Uykusuzluk, kaygı, yüksek tansiyon, migren ve cilt tahrişini hafiflettiğine inanılıyor. Güneş çarpmalarında vücut ısısını düşürür. Strese, baş ağrısında boğaz hastalıklarında yardımcıdır. Migrene, menenjitte, uykusuzluğa, bağırsak bozukluklarına da iyi gelir. Mavi renk çocuk

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

hastalıklarında etkilidir, özellikle diş çıkarma, boğaz ve bademcik ağrısı, kızamık, boğmaca, suçiçeği gibi hastalıklarda kullanılır. Miyop, katarakt ve benzeri göz hastalıklarında da mavi rengin enerjisinden yararlanır. Felç, nezle ve düşük tansiyon sorunlarında tavsiye edilmez.

Sarı: Karaciğer ve bağırsak sürecinin yanı sıra sindirime yardımcı olmak için kullanılır. Sarının vücut için temizleyici görevi görecektir dekonjestan ve antibakteriyel özelliklere sahip olduğu düşünülmektedir. Romatizma ve artrit hafifletmeye yardımcı olduğu bilinmektedir.

Mor: Sinüslere yardımcı olur ve sinir sistemini sakinleştirdiği bilinmektedir. Bedendeki tüm salgı bezleriyle ilişkilidir ve hormonal düzeni etkiler Menenjit, beyin sarsıntısı, sara gibi hastalıklarda tedavi edicidir. Göz ve kulak rahatsızlıklarında kullanılır. Kan temizleyici özelliği vardır. Akciğer, kalp, karaciğer ve böbreklerin sağlığında rol oynar. İskelet yapısı üzerinde oldukça etkilidir. Çeşitli kanser türlerinin tedavisinde kullanılabilir.

Beyaz-Siyah-Kahverengi: Beyaz tüm ışık tayfını bünyesinde toplamıştır. Enerji sistemini dengeler, temizler. Yaratıcılık duygularını açığa çıkarır ve geliştirir. Birlikte kullanıldığı diğer renklerin güçlerini artırır. Siyah, gri ve kahverengi gökkuşağında ve renk çarkında bulunmaz. Son derece yoğun ve ağır enerjileri vardır. Doğru zamanda kullanıldıklarında etkileri olumludur. Siyahın aşırılıkları dengeleyici özelliği vardır, ancak tek renk olarak kullanılmaması iyi olur. Kahverengi sosyal dengeyi ve toplum içinde rahatlığı sağlar. Zihin üzerinde etkilidir (Tofle ve ark., 2004; İbili, 2018).

Sağlık Yapılarında Renk Kullanımı

Hastane insanın yaşamı boyunca fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak iyileşmek için gittiği sağlık kuruluşudur. Hastaneler, insanlara tedavi imkânı sağlayan insan sağlığını olumsuz etkileyen faktörleri ortadan kaldıran kurum ve kuruluşlardır. Bu kurum hastalarla ilgilenebilme, mesleki hizmetler sunma, tıbbi bakım alabilme veya tesisleri kullanabilmeye olanak sağlamaktadır. Ancak ister hasta ve ziyaretçi isterse sağlık personeli olsun hastane ortamı insan üzerinde genellikle fiziksel, psikolojik ve davranışsal açıdan olumsuz etki oluşturabilir (Bowers, 2003; Güller, 2007). Sağlık yapılarında tasarım çok önemli bir işleve sahiptir. Sağlık bulmaya gelen bireylerin bu süreçleri ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle hastanelerde, hasta ve hasta yakınlarının stres seviyesi oldukça yüksektir ve iyileşmenin sağlanabilmesi için stres düzeyinin

minimumuna indirilmesi gerekir. İnsanlar hastalık psikolojisiyle birlikte mekâna tedirgin olarak gelirler. Hasta yakınları sevdiklerine zarar gelecek korkusuyla hastanelerde onlara eşlik ederler. Stresli bir ortamda çalışan personelin daha huzurlu bir iş ortamına ihtiyacı vardır. Bu yüzden hastane tasarımı yapılırken insanları strese sokmayacak ve rahatlatarak mekânlar tasarlanmasına özen gösterilmelidir (Şahiner Tufan ve Erbay, 2022).

Hastanelerde renk kullanımında yaşanan en büyük zorluk, çok zor bir organizasyona sahip olan bu yapının çok ayrıntılı düşünülmesinden kaynaklanmaktadır. Sağlık yapılarında birden farklı renk kullanımı ile ilgili çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin; giriş salonlarında özellikle hasta ve hasta yakınları açısından ilk izlenim açısından etkili olması ve güven vermesi açısından güçlü ve ayırt edici renklerin kullanılması (Long ve ark., 2021), bekleme salonlarında daha soğuk renklerin tercih edilmesi, kısa süreli beklenen alanlarda ise daha sıcak renklerin tercih edilmesi, yönlendiricilerin ve özel alanların ise daha belirgin ve göze çarpan renklerle oluşturulmaya çalışılması sağlık yapılarının kullanımı açısından son derece etkili olacaktır (Chen, 2013; Long ve ark., 2021). Yine beyaz rengin hijyenle bağdaştırılması ve son dönemlerde yaygın olan clean room uygulamalarında özellikle seçilen beyaz ve soft renklerin tercih edilmesi, hasta odalarında düşük kontrastlar ile açık ve orta parlaklık düzeyindeki renklerle tasarım süreçlerinin devam ettirilmesi sağlık yapıları açısından etkili olacaktır (Tuncay, 2006; Köseoğlu ve Çelikkayalar, 2016).

Sağlık Ortamları Araştırma Koalisyonu (CHER) tarafından 2004 yılında yayınlanan araştırma raporunda sağlık yapılarında kullanıldığında insan psikolojisi üzerinde daha olumlu sonuçlar veren renklerle ilgili bir takım tespitler vurgulanmıştır. Örneğin; Bekleme odaları ve koridorlarda daha canlı ve güçlü renklerin kullanılması özellikle de yön bulmaya yardımcı olmak amacıyla koridorlarda çok güçlü vurgu renkleri önerilmiştir. Yoğun bakım üniteleri için sakinleştirici ve dinlendirici, yumuşak nötr tonlar önerilirken, Ameliyathanelerde genellikle, cerrahın konsantrasyonuyla üretilen sonraki görüntüyü nötralize etmek için daha soğuk, sessiz bir yeşil veya mavi/yeşil renk tonlarında seçimlerin tercih edilmesi önerilmiştir (Tofle ve ark., 2004).

Amerika'da yapılan bir araştırma projesi kapsamında hastalar ve ailelerinin hastanenin yapıları çevresi temel alınarak nasıl bir ortam istediklerine dair sekiz tema oluşturulmuştur. Katılımcıların istekleri doğrultusunda; kapalı mekânlarda doğadan manzaraları ortaya

çıkarıcı resimler ve imgeler dış dünyayla bağlantı kurmaya yarar, uzun süreli bakım gerektiren mekânlarda ev konforunun sağlanması, personelle bağlantının kolay olması, bekleme alanlarının çekici, canlı renklerle oluşturulması, yönlendirmenin görsel açıdan temiz, açık, algılanabilir oluşu, emniyetli güvenli ortamların oluşturulması istenmektedir. Uzun koridorlar, oturma elemanı eksikliği, uygunsuz işaretler ise sorun olarak gösterilmektedir. Hasta odalarında mekânın bütününde kullanılan güçlü renkler, baskı ve dikkat dağınıklığı yaratabilirken sınırlı bir alanda kullanılması uygun olabilir. Belirgin desenlerde kullanımı zor ve rahatsız edici bir görüntü oluşturur (Aktaş, 2012). Genel bir kural olarak, pastel renklerin gölgeleri gri alt tonlarının sağladığı huzur ve konsantrasyonu sağlayamaz. Ortamlar için seçilen renkler tanıyı olumsuz yönde etkileyebilir. Örneğin yeni doğan bebek servislerinde güçlü sarı renkler sarılık teşhisini engelleyebilir. Pediatri servislerinde sıcak tonların kullanılması mekânın cazip ve renkli hissettirilmesi çabaları hastalar, aileler, personel ve ziyaretçiler tarafından olumlu görülmektedir. Soğuk renkler (kısa dalga boyları, maviler vb.) dermatolojik bozukluğu olan hastalar açısından olumsuz olarak değerlendirilirken sıcak renkler (uzun dalga boyu, kırmızılar, sarılar vb.) astım hastalarını olumsuz etkilemektedir (Dalke ve ark., 2003, akt; Özata, 2018).

Yine Sungur Ergenoğlu ve Aytuğ (2007) "iyileştiren hastane" kavramını tartıştıkları çalışmalarında sağlık yapılarında renklerin iyileşme ve hastanede kalma süreçlerine olumlu ve önemli katkılar sunduğunu belirtmişlerdir. Şahiner Erbay ve Tufan (2022) ise Trabzon özelinde, devlet hastaneleri ile özel hastanelerin iç mekânlarında renk kullanımını ele alarak rengin işlevsel, estetik ve psikolojiye etkisini araştırdığı çalışmada; ele alınan hastanelerin giriş holleri, poliklinikleri, polikliniklere ait doktor odaları ile bilgilendirme ve uyarı levhaları rengin estetik, psikolojik ve işlevsel etkilerini değerlendirdikleri çalışmalarında renklerin bölümlere ve sağlık mekanlarındaki işlevsel özelliklere göre farklılaşması gerektiğini söylemiştir. Bu yaklaşımla da sağlık yapılarında renklerin her bir özellik ve hasta-tedavi süreçleri-çalışan fonksiyonları göz önüne alınarak dikkatlice kullanılması gerekir. Yapılacak bu çalışmada da Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde tercih edilen renkler ve bölümlere göre nasıl bir fonksiyon içerisinde olduğu analiz edilecektir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Yöntem

Bu araştırma betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Deneysel araştırmaların aksine onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Fraenkel ve Wallen, 2006). Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2012). Yapılan bu çalışmada da Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde tercih edilen renkler ve bu renklerin bölümlere göre nasıl bir fonksiyon içerisinde olduğu analiz edilmiştir.

Çalışma Alanı

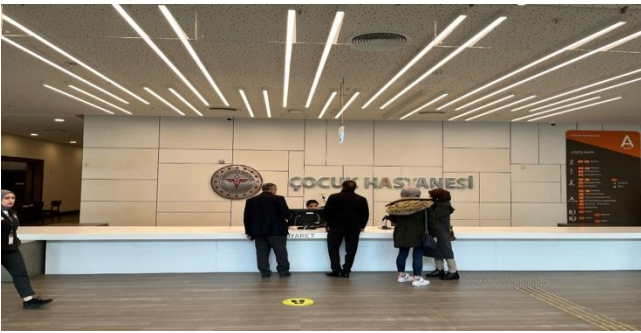
İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesi özelinde yürütülen bu çalışma ile ilgili hastane yönetiminin bilgisi dahilinde araştırma kapsamındaki amaca yönelik yüklenici firmadan da gerekli destek alınmıştır. Araştırmada analiz edilen hastasne bölümleri ve renk karşılaştırılması literatürde sağlık yapılarının; ortak alan, tıbbi alan, özel alan ve geçiş alanı olarak ayrılabilir (Long vd., 2021) genellemesinden hareketle sınırlandırılmıştır. Bu nedenle bu çalışmada da ortak alanlar; giriş ve bekleme alanları; poliklinikler-doktor odaları, geçiş alanları; koridorlar ve destek alanları ve yatan hasta odaları olarak ele alınmıştır. Yapılan bu çalışmada renk kullanımına ilişkin yapılan analizler Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinin "Giriş holleri ve koridorlar, Hasta odaları, Bekleme salonları, Poliklinikler ve Doktor odaları" ile sınırlandırılmıştır ayrıca yukarıda anılan sağlık yapı alanlarının her birinin kullanımı ile ilgili renk seçimlerine vurgu yapılmıştır. Araştırmada sınırlandırılmış bölümlerde kullanılan iç mekan mobilya renk uygulamaları da ayrıca değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesi Covid-19 salgını sürecinde resmi açılışı öncesinde 20 Nisan 2020 tarihinde kısmen hizmet vermeye başlamakla birlikte tam kapasite olarak açılışı 21 Mayıs 2020 tarihinde açılmıştır. Toplam 107 branşta hizmet veren hastanede tam kapasiteye ulaşıldığında günlük 35 bin ayaktan hasta alınması planlanmıştır (URL-1, 2023).

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

Yapılan bu çalışmada Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde tercih edilen renklerin analizi yapılmaya çalışılmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi sağlık yapıları; ortak alan, tıbbi alan, özel alan ve geçiş alanı olarak ayrılmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada da ortak alanlar; giriş ve bekleme alanları; poliklinikler-doktor odaları, geçiş alanları; koridorlar ve destek alanları ve yatan hasta odaları ve bu alanlarda tercih edilen renk analiz edilmeye çalışılmıştır. İç mekan tasarımlarının renk kullanımında temel etkenler görsel dokunsal ve işitsel faktörlerdir. Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde bu kriterlere uygun renk çalışmaları kullanılmıştır. Rengin mekan algısı üzerindeki etkileri oluşturan psikolojik ve fizyolojik etkenler bu alanda fazlaca rol oynamaktadır. Özellikle rengin psikolojik etkileri olarak bakıldığında oldukça olumlu verilerin tespitine varılmıştır. Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesi çocuk hastalıkları bölümü giriş ve bekleme alanını ele aldığımızda çocuklar için dikkat çekici renkler kullanılmış psikolojik açıdan rahatlatıcı hastane görünümü hissi vermeyen çocuklarda travma etkisi yaratmayacak unsurlar bir araya gelmiştir. Çocuk sağlığı ve hastalıkları bölümünde tasarım kriterleri göz önüne alınarak çocuk ergonomisine uygun malzeme ve mobilya döşemeler kullanılmıştır. Kullanılan mobilyalar çocuk psikolojisini uyarıcı, yeşil ve mavi gibi renklerin bir araya gelmesiyle dikkat çekicilik sağlamış ve diğer hastane mekanlarına göre fark atmıştır. Hastanede oluşturulan algı renklerin çocuklara hitap etmesi ve organik formlarla oluşan mobilyaların çocuklara farklı bir mekan hissi vermesi göz önünde tutulmuştur. Aşağıda çocuk hastanesi ile ilgili yukarıda anılan bölümlere ilişkin aşağıdaki şekillerde görüldüğü gibi fotoğraflara yer verilmiştir.

Şekil 1. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Çocuk Hastanesi Giriş Bölümü (Karkaşlı, 2023)

Şekil 2. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Çocuk Hastanesi Bekleme Salonu (Karkaşlı, 2023)

Yine Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesi genelinde hasta kayıt bölümlerinde, tavan ve duvar döşemesi olarak açık bej, bej, krem ve gri tonları seçilmiştir. Renk kombinasyonu olarak krem ve bejin uyumlu bir şekilde olduğu, tasarımda geometrik şekillerin özellikle dairesel çizgi formlarının uyumlu etkisi görülmektedir.

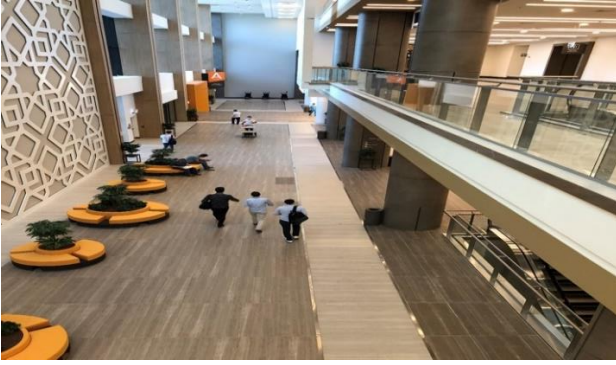

Şekil 3. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Hasta Kayıt Kabul Bölümü(Karkaşlı, 2023)

Şekil 4. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Hasta Destek Bölümü (Karkaşlı, 2023)

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

Şekil 5. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Koridorlar A (Karkaşlı, 2023)

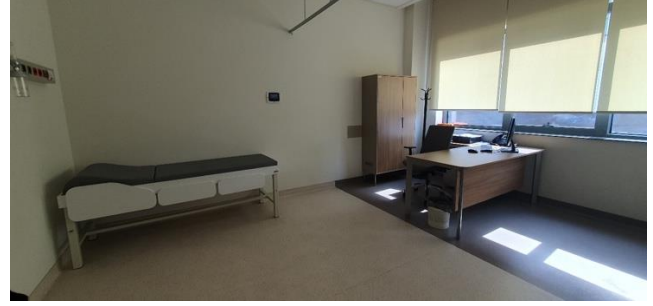

Şekil 6. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Koridorlar B (Karkaşlı, 2023)

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde koridorlarda genel dekorasyon öğeleri ile uyum sağlayan açık bej, bej, krem ve gri tonları seçilmiştir. Koridorlarda beklemeye ayrılan alanlarında koltukların altını özelleştirmek adına ahşap görünümlü pvc, döşeme malzemesi seramikler ise ahşap görünümlü seramik seçilmiştir. Ahşap görünümlü bu döşeme kaplamaları iç mimari konseptte kullanılan ahşap kaplamalar ile uyum sağlamaktadır.

Şekil 7. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Doktor Odası A (Karkaşlı, 2023)

Şekil 8. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Doktor Odası B (Karkaşlı, 2023)

Doktor odalarında da renk kombinasyonu olarak krem ve bejin uyumlu bir şekilde olduğu, özellikle heyecan yaratan ve duygusal düzenlemeler konusunda enerjisi yüksek olan kırmızı, sarı ve koyu renkler yerine pastel bir tarzda genel hastane renk kombinasyonları ile uyumlu renklere yer verilmiştir. Doktor masasını işaretleyen bölgede zemin renginde farklılaştırma oluşturarak yönlendirmede ve algıda farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.

Şekil 9. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Hasta Odaları A (Karkaşlı, 2023)

Şekil 10. Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi-Hasta Odaları B (Karkaşlı, 2023)

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde yatan hasta odalarında kırmızı gibi çok uyarıcı renk kullanımı ve kullanımından kaçınılmıştır. Renk seçiminde sıcak-soğuk ilişkisinin birlikte düşünüldüğü, renk tasarımının psikolojik etkisi içinde, sakin, güven verici ve dinlendirici, bej, krem ve turuncu renkler ile mobilyalarda daha soft ve mavi tonlarında enerji kaynaklı renk seçimlerine dikkat edildiği görülmektedir. Yine hasta odalarında insanların kendini evinde hissetmeleri için, ahşap kaplama yoğun olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra pvc döşemede sıcak ton sarı renk hasta yatağı bölümlerinde yer döşemesinde sınırlayıcı ve belirleyici bir bölge oluşturarak, açık renk pvc ile birlikte kullanılmıştır. Duvarlarda duvar kağıdı ve yer yer gri renk kullanımı ile iç mekan zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Yukarıda İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde seçilen renklerin ve kullanım alanları analiz edilmeye çalışılmıştır. Bütünlük göstermesi açısından aşağıda hastanede seçilen mekan ve renk ilişkisi ayrıca tablo halinde verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1. İstanbul Başakşehir Çam Ve Sakura Şehir Hastanesinde Seçilen Renk Ve Mekan Karşılaştırması

Mekan	Renkler
Giriş-Hasta Kayıt	Beyaz, Gri, Bej, Kahverengi
Bekleme Salonları Koridorlar	Beyaz, Gri, Bej Beyaz, Kahverengi, Krem, Bej
Doktor Odaları Hasta Odaları	Beyaz, Krem, Bej Beyaz, Krem, Turuncu, Gri

Yukarıda da ifade edildiği gibi hastane genelinde renk seçiminde sıcak-soğuk ilişkisinin birlikte düşünüldüğü, renk tasarımının psikolojik etkisi içinde, sakin, güven verici ve dinlendirici, bej, krem ve turuncu renkler ile mobilyalarda daha soft ve mavi tonlarında enerji kaynaklı renk seçimlerine dikkat edildiği görülmektedir. Özellikle krem ve bej tonlarının hastane genelinde tercih edilmesi ile sosyal denge, huzur ve rahatlığın hastane geneline hakim olmasının istenildiği görülmektedir.

SONUÇ

İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir hastanesinde seçilen renklerin ve kullanım alanlarının analiz edildiği bu çalışmada; giriş ve bekleme salonları, doktor odaları ve poliklinikler, renk seçiminde sıcak-soğuk ilişkisinin birlikte düşünüldüğü, renk tasarımının psikolojik etkisi içinde, sakin, güven verici

ve dinlendirici, bej, krem ve turuncu renkler ile mobilyalarda daha soft ve mavi tonlarında enerji kaynaklı renk seçimlerine dikkat edildiği görülmektedir.

Giriş, bekleme salonları ve hastane içinde yer alan hasta destek ofislerinde bej, krem ve beyaz renkleri tercih edilmiştir. Kullanılan bu renkler, geniş ve açık bir giriş holü algısını daha da derinleştirmektedir. Duvar yüzeylerinin tek ton (beyaz ve bej) olması dikkat çekmektedir. Bekleme salonundaki donatılarda sıcak ve soğuk renkler bir arada kullanılmıştır. İbili (2018) bekleme salonları ve giriş bölümleri ile ilgili yaptığı tespitlere göre; giriş bölümlerinin, hem gelen hastaların sağlık sorunlarının giderileceğine yönelik ilk intibalarının oluşmasında, kuruma güven duymalarında, hem de mesaiye gelen çalışanların motive ve konsantre olmalarında sağlık binasının giriş bölümündeki renk tasarımı etkili rol oynamaktadır. Bu açıdan beyaz, açık yeşil ve turkuaz gibi güven ve huzur verici renklerle vurgulanmış duvar ve sütun fon renklerinin tasarımının yapılması gerektiğini belirtmiştir. Elde edilen bulgularda anılan renk ve tasarımlar açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Yatan hasta odaları, sağlık mekanlarında kullanılan renk seçimlerinde belki de en önemli konudur. Bu konuda renk tercihlerinin hastaların yatış süreleri, iyileşme süre ve süreçleri ile yakından ilişkili olduğunu gösterir pek çok bilimsel çalışma bulunmaktadır. Diğer bir önemli nokta ise hasta yakınlarının konforları ile ilgilidir. İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesinde hasta odalarının tasarımında; bej, krem ve turuncu renkler ile mobilyalarda daha soft ve mavi tonlarında enerji kaynaklı renk seçimlerine dikkat edildiği görülmektedir. Yine hasta odalarında hastaların kendini evinde hissetmeleri için, ahşap kaplama yoğun olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra pvc döşemede sıcak ton sarı renk, açık renk pvc ile birlikte kullanılmıştır. Duvarlarda duvar kağıdı ve yer yer gri renk kullanımı ile iç mekan zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Tuncay (2006) ve Köseoğlu ve Çelikkayalar (2016), hasta odalarında düşük kontrastlar ile açık ve orta parlaklık düzeyindeki renklerle tasarım süreçlerinin devam ettirilmesi sağlık yapıları açısından etkili olacağını beyaz ve soft renklerin tercih edilmesinin yatan hasta ve yakınlarının psikolojik iyi oluşlarına etki edeceğini belirtmiştir.

İbili (2018) sağlık çalışanlarının görevlerini etkin olarak yerine getirebilmeleri için kendilerinin de hasta ve refakatçiler gibi psikolojik ve fizyolojik olarak iyi ve yeterli durumda olmaları, yapacakları muayene, teşhis ve tedaviler esnasında renk unsurlarının yaratacağı olumlu etkilerden istifade etmelerinin önemli olduğunu belirtmiş ve doktor odaları ile çalışma ofislerinde

Renk Kullanımının İnsan Psikolojisine Etkisi: Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Örneği

çalışmaya teşvik olması ve sıkıcılığın giderilmesi için genel olarak soğuk renkler kullanmanın önemine değinmiştir. Ve daha çok yeşilin ve mavinin orta ve açık tonları bunun için idealdir şeklinde bir yoruma gitmiştir. İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura hastanesinde doktor odalarında soft renkler kullanılmakla birlikte bej ve beyaz rengin tercih edildiği görülmüştür.

İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura hastanesinde renk tercihinin analiz edildiği bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak; hastanelerde renk tasarımı, işlevsel olmasının yanında estetik açıdan gereklidir ve renk tercihleri kullanıcı profiline göre (çocuk, yetişkin, yaşlı, onkoloji hastası, vb.) polikliniklerde değişiklik göstermelidir. Yapılan bu çalışmada hastane genelinde birkaç rengin baskın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak hasta ve hastane çalışanları ile kurgulanacak çalışma özelinde renk tercihlerinin işlevselliği belirlenebilir. Ayrıca hastanelerde kullanılan mobilya renkleri ve hastane genelinde kullanılan renklerin uyum ve birlikteliğini konu alan yeni çalışmalar tasarlanabilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, K. O. (2021). Hacettepe Hastanesi Plastik, Rekonstrüktif Ve Estetik (Pre) Cerrahi Anabilim Dalı Kliniği Muayene Odalarında Mekansal Algı. *Sanat Yazıları*, 45. Sayı, 427-444.
- Aytuğ, A. ve Sungur Ergenoğlu, A. (2007). Sağlık Kurumlarında Değişen Paradigmalar ve İyileştiren Hastane Kavramının Mimari Tasarım Açısından İrdelenmesi. *MEGARON*, vol.2, no.1, 44-63.
- Chen, L. (2013). Color application in hospital landscape design, *Journal of Landscape Research*; Cranston 5(3), 43-44.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E.(2003). How to Design and Evaluate Research in Education. Mc Graw Hill Companies: New York.
- İbili, Ş.G. (2018). Sağlık Yapılarında İç Mekan Tasarımına Yönelik Renk Etkileri (Yüksek Lisans Tezi). KTO Karatay Üniversitesi, Konya.
- İpek, B., (2014), Çocuklardaki Yalnızlık Duygusunun Resimlerinde Kullandıkları Renklere Yansıması, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi.
- Karakaşlı, M. (2023). Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Köseoğlu, E. ve Çelikkayalar, E. (2016). Yapılı Çevrede Renk Tercihleri, Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD), 1, 57-65.
- Long, R., Shang, X., Cao, H. And Li, J. (2021). Emotional Experience Design of Medical Working Space Based on Color Semantics. *Advances in Industrial Design, AHFE 2021, Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 260.
- Nikolic, O. & Nikolic, V. (2012). The application of color in the hospital interior. IV МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ АРХИТЕКТУРЕ И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.
- Özata, A. C. (2018). Yapı biyolojisi kapsamında hasta odalarının incelenmesi. Akdeniz Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi.
- Özdemir, A. ve Çelik Cengiz, M. (2018). Kullanıcı Tercihlerine Göre Hastane Çevresi İyileştirme Tasarımı Önerisi; ADSM Kıbrıs Şehirleri Polikliniği, Denizli . Bartın Orman Fakültesi Dergisi , 20 (3) , 388-401 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/barofd/issue/38873/431372>
- Scaglione, M. (2010). The representation of colours in contemporary architecture: Contemporary architects/designers drawings. *Colour and Light in Architecture, First International Conference 2010 Proceedings*, 426-431.
- Şahiner Tufan, Ayşe & Erbay, Muteber. (2022). Hastane İç Mekânlarında Renk Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Örneği. *Yakın Mimarlık Dergisi*. 6. 10.32955/neujna202262560.
- Mahnke, F. (1996). Colour, environment, human response. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Tofle, R.R., Schwarz, B., Yoon, S-Y., & Maz-Royale, A. (2004). Color In Healthcare Environments. *The Coalition for Health Environments Research (CHER)*
- Tuncay, S. (2006). Mimarlık ve renk kavramı. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- URL-1, 2023, <https://www.saglik.gov.tr/TR,65638/basakshir-cam-ve-sakura-sehir-hastanesi-hizmete-acildi.html>
- Zraati, P. (2012). Colour consideration for waiting areas in hospitals. *International Journal of Advancements in Research & Technology*, 1(3), 1-5.